

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1920 kl. 3 e. m.

Memorial med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 27 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny giftermålsbalk m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Åkerman, Klefbeck, Rogberg, Alexanderson, greve Spens, Walles, Rutqvist, Lindley*, Hederstierna, Rehn, Leo* och Söderberg.

*) Ej närvarande vid justeringen.

I utlåtande nr 27 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till giftermålsbalk, lag om införande av nya giftermålsbalken, lag om barn i äktenskap, lag angående ändrad lydelse av 3 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap, lag om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn, lag angående ändrad lydelse av 13 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption, lag om makes arvsrätt, lag om ändring i vissa delar av ärvdabalken, lag om god man för bortovarande, lag om ändring i vissa delar av förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo, lag om ändring i vissa delar av förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse, så ock angående undanskiftande av egendom i död makes bo, lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 §, 10 kap. 13 § och 17 kap. 2 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § och 22

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 1 avd. 19 häft. (Nr 30.) 1

kap. 2 och 21 §§ strafflagen, lag om ändrad lydelse av 59, 60, 65, 67, 69 och 70 §§ utsökningslagen, lag angående ändrad lydelse av 16 § i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avvflytta från riket, lag om ändrad lydelse av vissa bestämmelser i rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, lag om ändring i vissa delar av konkurslagen, lag angående ändrad lydelse av §§ 9 och 10 i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämming, lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 6 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, lag om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, lag angående ändrad lydelse av 6 och 17 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt, lag angående ändrad lydelse av 2 och 23 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt, lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker, lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, lag angående ändrad lydelse av 2 § i lagen den 1 juni 1912 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar, lag angående ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring samt lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, dels ock i ämnet väckta motioner, hade första lagutskottet, med anmälan att utskottet framdeles skulle avgiva utlåtande över propositionen, såvitt den avsåge förslaget till lag om ändring i vissa delar av konkurslagen, i övrigt hemställt, att riksdagen måtte antaga lagförslagen med den lydelse, utskottets berörda utlåtande innehöle.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava vid behandling av detta utlåtande kamrarna bifallit utskottets förslag med undantag för dels, varom nu ej är fråga, 5 kap. 12 § giftermålsbalken, vilken paragraf båda kamrarna godkänt i den avfattning, som föreslagits av herr Pettersson i Bjälbo i hans vid paragrafen fogade reservation, dels 5 § i lagen om barn i äktenskap, beträffande vilken paragraf första kammaren bifallit utskottets förslag, varemot andra kammaren godkänt den avfattning, som föreslagits av herr Hederstierna i hans vid paragrafen fogade reservation, dels 6 § i lagen om barn i äktenskap, vilken paragraf båda kamrarna godkänt i den avfattning, som föreslagits av herr Leo i hans

vid paragrafen fogade reservation, dels ock, varom nu ej är fråga, lagen om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, vilken av kamrarna antagits med den av herr Leo i hans reservation föreslagna lydelsen.

Med anledning av vad sålunda förekommit, har utskottet till behandling förehaft frågan om sammanjämkning av den skiljaktighet, som föreligger mellan kamrarnas beslut angående 5 § i lagen om barn i äktenskap, samt därvid ansett sig böra föreslå, att första kammaren biträder andra kammarens beslut.

Till följd av kamrarnas beslut angående 6 § i nyssnämnda lag har utskottet funnit erforderligt, att i denna lag göras följande jämkningar, nämligen att 19 § utgår, att i följd därav 20—23 §§ erhålla numren 19—22, vilken numrering även iakttages med avseende å hänvisningarna i den nya 21 §, samt att hänvisningen till 6 § utgår ur de efter omnumreringen med 19, 20 och 22 betecknade paragraferna.

Utskottet får alltså hemställa

att riksdagen måtte antaga följande

(Utskottets ursprungliga förslag.)

(Utskottets sammanjämkningsförslag.)

Lag

om barn i äktenskap.

Med ändring av vad som finnes stadgat häremot stridande förordnas som följer:

Om barnets namn.

1 §.

Barn i äktenskap erhåller faderns släktnamn.

Om vårdnaden.

2 §.

Barnet står under föräldrarnas vårdnad, enligt vad nedan sägs, till dess det fyllt tjuguet år eller ingått äktenskap.

3 §.

Föräldrarna äro pliktiga att sörja för barnets person och att giva det sorgfällig uppfostran. De skola tillse, att barnet erhåller uppehälle och utbildning, efter vad med

(Utskottets ursprungliga förslag.)

(Utskottets sammanjämningsförslag.)

hänsyn till föräldrarnas villkor och de tillgångar barnet kan äga ävensom barnets anlag må finnas tillbörligt.

4 §.

Föräldrarna have uppsikt över barnet.

Om det för barnets uppfostran är nödigt, äge föräldrarna tukta barnet, på sätt med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter må anses lämpligt.

5 §.

Barn, som fyllt aderton år, må själv taga tjänst eller annat arbete.

Hava föräldrarna dessförinnan låtit barnet taga tjänst eller annat arbete, varigenom barnet blivit i stånd att försörja sig, äge barnet, sedan det fyllt femton år, själv uppsäga avtalet ävensom träffa avtal om annat arbete av liknande art. Avtal, som barnet sålunda träffat, äge föräldrarna häva, om det må anses erforderligt med hänsyn till barnets uppfostran eller välfärd. Sker det, äge barnet ej därefter den rätt att träffa arbetsavtal, som i detta stycke sägs.

6 §.

Rätten att bestämma över barnets personliga angelägenheter tillkomme bägge föräldrarna i förening.

Kunna föräldrarna ej enas, äge rätten på ansökan av endera, såvida det med hänsyn till barnets bästa finnes erforderligt, uppdraga åt den av dem, som finnes bäst skickad därtill, att utöva bestämmanderätten i de fall, då olika meningar mellan dem uppkomma, eller att träffa avgörande i särskild fråga, varom sådan meningsskiljaktighet uppkommit.

Vad i 14 kap. giftermålsbalken är stadgat om medling i vissa tvister mellan makar äge ock tillämpning beträffande meningsskiljaktighet, varom i denna paragraf sägs.

5 §.

Barn, som fyllt aderton år, må själv taga tjänst eller annat arbete.

Hava föräldrarna dessförinnan låtit barnet taga tjänst eller annat arbete, varigenom barnet blivit i stånd att försörja sig, äge barnet, sedan det fyllt sexton år, själv uppsäga avtalet ävensom träffa avtal om annat arbete av liknande art. Avtal, som barnet sålunda träffat, äge föräldrarna häva, om det må anses erforderligt med hänsyn till barnets uppfostran eller välfärd. Sker det, äge barnet ej därefter den rätt att träffa arbetsavtal, som i detta stycke sägs.

6 §.

Rätten att bestämma över barnets personliga angelägenheter tillkomme bägge föräldrarna i förening.

*(Utskottets ursprungliga förslag.)**(Utskottets sammanjämningsförslag.)*

7 §.

Är en av föräldrarna i följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak hindrad att delta i beslut rörande någon barnets angelägenhet, som icke utan olägenhet kan uppskjutas, utövas bestämmanderätten av den andre. Denne må dock icke ensam fatta beslut av ingripande betydelse för barnets framtid, med mindre barnets bästa uppenbarligen kräver det.

8 §.

Gör en av föräldrarna sig skyldig till grovt missbruk eller till grov försummelse vid vårdnadens utövande, eller är han hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, eller för han ett lastbart liv, eller är han till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för längre tid förhindrad att delta i vårdnaden, äge rätten på ansökan av den andre eller på anmälan av allmän åklagare eller barnavårdsnämnd förordna, att vårdnaden skall tillkomma allenast den andre. Inträffar fall, varom nu är sagt, i fråga om bägge föräldrarna, äge rätten överflytta vårdnaden å särskilt förordnad förmyndare.

9 §.

Leva föräldrarna på grund av söndring åtskilda, har rätten på ansökan av endera att förordna, vilken av dem skall hava vårdnaden om barnen eller, om ej alla barnen böra stå under den enes vårdnad, huru de skola fördelas mellan föräldrarna. Äro föräldrarna ense, give rätten sitt beslut i överensstämmelse med vad de önska, såframt det ej är uppenbart stridande mot barnens bästa; åsämjas de ej, bestämme rätten, efter vad med hänsyn främst till barnens bästa finnes skäligt. Bär endera huvudsakligen skulden till sammanlevnadens hävande, och äro de lika skickade att hava vårdnaden om barnen, vare den andre närmast därtill.

Dömes till återgång av föräldrarnas äktenskap eller till hemskillnad eller äktenskapskillnad mellan dem, meddele rätten tillika förordnande angående vårdnaden om barnen; och skall därvid vad i första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Dör en av föräldrarna, tillkommer vårdnaden den andre. Äro bägge föräldrarna döda, utövas vårdnaden av förmyndaren.

11 §.

Har vårdnaden enligt 9 § tillerkänts den ene av föräldrarna, och inträffar i fråga om honom fall, varom i 8 § sägs, eller dör han, förordne rätten den andre att utöva vårdnaden, såvida ej denna med hänsyn till barnets bästa finnes böra anförtros åt särskilt förordnad förmyndare.

12 §.

Fader eller moder, som är skild från vårdnaden om barnet, må ej betagas tillfälle till umgänge med det, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes han ej åt vad härutinnan bestämmes av den, som har vårdnaden, skilje rätten dem emellan.

*(Utskottets ursprungliga förslag.)**(Utskottets sammanjämningsförslag.)*

Om underhållsskyldighet.

13 §.

Föräldrarna vare skyldiga vidkännas kostnaden för barnets uppehälle och utbildning, om ej barnet har egna tillgångar.

Underhållsskyldighet, varom nu är sagt, upphöre ej, innan barnet erhållit den utbildning, som med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets anlag må finnas tillbörlig, och ej i något fall, förrän barnet fyllt sexton år.

14 §.

I kostnaden för barnets underhåll tage en var av föräldrarna del efter sin förmåga.

15 §.

Leva föräldrarna åtskilda på grund av söndring eller efter vunnen hemskillnad, eller är deras äktenskap upplöst, vare den av föräldrarna, som ej har vårdnaden om barnet, skyldig att betala underhållsbidrag.

Har ingendera av föräldrarna vårdnaden om barnet, åligge sådan skyldighet bägge föräldrarna.

16 §.

Är barnet, sedan dess rätt till underhåll enligt 13 § upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att själv försörja sig, vare föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligen underhåll.

Enahanda underhållsskyldighet åligge barnet emot fader eller moder, som av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig.

17 §.

Betalning av underhållsbidrag skall, om ej på grund av särskilda omständigheter rätten annorlunda bestämmer, erläggas i förskott för kalendermånad. Förskottsbetalning utöver vad nu sagts medför ej befrielse att gälda underhållsbidrag för den tid sådan betalning avser.

18 §.

Avtal angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, som i 13 eller 16 § sägs, utgöre ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom. Sådant avtal må på den underhållsskyldiges yrkande av rätten jämkas, om väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

Är avtal om barnets underhåll, som med avseende å förestående återgång av äktenskap, hemskillnad eller äktenskapsskillnad träffats mellan föräldrarna, uppenbart obilligt för en av dem, må ock avtalet, om det ej slutits under hemskillnad, på hans talan av rätten jämkas. I fråga om talan, som sist är sagd, skall vad i 11 kap. 29 § andra punkten giftermålsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

(Utskottets ursprungliga förslag.)

(Utskottets sammanjämningsförslag.)

Vissa bestämmelser om rättegången.**19 §.**

Vad i 15 kap. 8 § andra stycket giftermålsbalken är stadgat om mål angående hemskällnad enligt 11 kap. 2 § nämnda balk skall äga tillämpning beträffande mål, som avses i 6 § denna lag.

20 §.

I mål, som avses i 6, 8, 9 eller 11 §, äge rätten infordra yttrande från barnavårdsnämnd samt jämväl i övrigt införskaffa erforderlig utredning.

Har rätten förordnat, att någon av föräldrarna skall personligen inställa sig, och kommer han ej, varde han, om så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Rätten må, om part det begär, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

21 §.

I mål, som avses i 6, 8, 9 eller 11 §, äge rätten, på yrkande, att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger förordna om vårdnaden, efter vad som finnes skäligt. Föres talan om utbekommande av underhållsbidrag, äge ock rätten, på yrkande, förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för nämnda tid.

Är å landet ansökan eller anmälan ingiven till domaren eller stämning uttagen, men har målet ej förevarit vid rätten, äge domaren, på yrkande, meddela förordnande, som i första stycket

19 §.

I mål, som avses i 8, 9 eller 11 §, äge rätten infordra yttrande från barnavårdsnämnd samt jämväl i övrigt införskaffa erforderlig utredning.

Har rätten förordnat, att någon av föräldrarna skall personligen inställa sig, och kommer han ej, varde han, om så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Rätten må, om part det begär, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

20 §.

I mål, som avses i 8, 9 eller 11 §, äge rätten, på yrkande, att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger förordna om vårdnaden, efter vad som finnes skäligt. Föres talan om utbekommande av underhållsbidrag, äge ock rätten, på yrkande, förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för nämnda tid.

Är å landet ansökan eller anmälan ingiven till domaren eller stämning uttagen, men har målet ej förevarit vid rätten, äge domaren, på yrkande, meddela förordnande, som i första stycket sagts. In-

(Utskottets ursprungliga förslag.)

(Utskottets sammanjämningsförslag.)

sagts. Innan förordnande meddelas, skall tillfälle att yttra sig över yrkandet beredas motparten. Har förordnande meddelats, tage rätten vid första rättegångstillfället i målet under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Förordnande, som i denna paragraf är sagt, gånge i verkställighet lika med laga kraft ägande dom, men kan när som helst av rätten återkallas.

22 §.

Klagan över rättens slutliga utslag i mål, som i denna lag avses, skall, även om målet är av beskaffenhet att böra anhängiggöras genom stämning, föras genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 21 § förmäles, eller beslut, varigenom domarens förordnande enligt samma paragraf förklarats skola äga bestånd, må däröver föras särskild klagan. Har domaren meddelat förordnande enligt 21 §, må klagan föras hos hovrätten; och vare tiden för besvärs anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

23 §.

Utan hinder av vad rätten beslutit i fråga, varom förmäles i 6, 8, 9 eller 11 §, eller angående underhållsbidrag äge rätten annorlunda förordna därom, när väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

nan förordnande meddelas, skall tillfälle att yttra sig över yrkandet beredas motparten. Har förordnande meddelats, tage rätten vid första rättegångstillfället i målet under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Förordnande, som i denna paragraf är sagt, gånge i verkställighet lika med laga kraft ägande dom, men kan när som helst av rätten återkallas.

21 §.

Klagan över rättens slutliga utslag i mål, som i denna lag avses, skall, även om målet är av beskaffenhet att böra anhängiggöras genom stämning, föras genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 20 § förmäles, eller beslut, varigenom domarens förordnande enligt samma paragraf förklarats skola äga bestånd, må däröver föras särskild klagan. Har domaren meddelat förordnande enligt 20 §, må klagan föras hos hovrätten; och vare tiden för besvärs anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

22 §.

Utan hinder av vad rätten beslutit i fråga, varom förmäles i 8, 9 eller 11 §, eller angående underhållsbidrag äge rätten annorlunda förordna därom, när väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1921.

Genom denna lag upphävas 18, 19 och 20 §§ i legostadgan för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833 samt § 15 mom. 1 andra punkten och mom. 2 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Vad i 1 § denna lag är stadgat om barn i äktenskap skall äga tillämpning jämväl beträffande barn, som fötts innan lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock barn, som fötts efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ehuru det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Stockholm den 26 april 1920.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
